

FERENCZY ÁRON.

Unitárius lelkész! Az Egyházat rajongó szeretettel, alázattal és mégis méltósággal szolgálja. Igazságérzetét folytonosan lefelé és felfelé megörzi s azért bármikor bátran síkraszáll. Az intézményeket és azok épületeit folytonos kitartással építteti és építi. Kertjét paradicsommá varázsolja, oltogat, méhészkedik, dísznövényeket plántál és plántáltat.

Híveit mindenre buzdítja és megtanítja s rajtuk állandóan segít. Mézet, gyümölcsöt, gyógynövényeket az arra szorúltaktól nem sajnál.

Egyszóval munkás, kitartó és józan étellel új nemzedéket nevel.

Atyailag gondoskodó ember!

Lelkészeink közül nem hiányzik ez a típus; de sokszor ritkaság számba megy.

Nagy családot nehéz küzdelemmel, de tisztességgel felnevelni, azért minden áldozatot meghozni: emberi erény- és emberi kötelesség. Azonban ezen túlmenni s felvenni egy egyházközségnek, vagy községnek az ügyét és érdekét, meglátni egy fajnak jövő hivatását s e nagy körben gondoskodni mindenkiről: ezt csak kivételes emberek, inkább lelkészek tehetik meg.

Ferenczy Áron volt medeséri lelkész épen ezt cselekedte.

Nemcsak kenyeret szerzett egyházközsége, községe számos hívének félszázados munkája alatt, hanem átalakította a közszellemet is úgy, hogy egy 5—600 lakós községből $\frac{1}{4}$ század alatt 100-nál több tanult ember, iparos és kereskedő került ki.

Áldozatkész szivéért, nagy lelkéért, irányító és gondoskodó cselekedeteiért s azért, hogy kis falujában egy félszázad alatt a legjobb vallási és erkölcsi állapotokat létesítette: hálával, köszönettel és szeretettel emlékezik róla az a nemzedék, melyet nevelt.

Pihenése legyen csendes, nyugalma áldott!

Dr. Kiss Elek.

IRODALOM.

Dr. Borbély István: A mai unitárius hitelvek kialakulásának története. (Rendszeres unitárius hittantörténet.) I. rész. Az Unitárius Irodalmi Társaság szakkönyvtára. I. kötet. Kolozsvár, 1925. 8°, 104 l. Ára 50 lej.

A dr. Ravasz László ref. püspök és dr. Zsinka Ferenc múzeumi őr szerkesztésében Budapesten megjelenő **Protestáns Szemle** 1926. évi márciusi számából vettük át dr. Révész Imre volt kolozsvári ref. teológiai tanár, jelenleg debreceni lelkész és a tiszántúli ref. egyházházkerület főjegyzőjének alábbi bírálatát.

A XVII. század óta leginkább „unitarizmus“ gyűjtőnévvel összefoglalt, a Szentháromságtan elvetésében megegyező, de különben egymás között is sok pontban eltérő valláserkölcsei és teológiai irányzatok kialakulásának kérdése a legérdekesebb szellemtörténeti problémák közé tartozik. Gyökerük még a görög bölcsélet racionalismusában vész el, amely azután már a keresztény teológiába is igen korán felszívódott s ott erélyes és soha egészen el nem nyomhatott ellenhatást fejtett ki az egyébként szintén görög eredetű mystikus contemplációval szemben, vagy teljességgel elutasítva, vagy legalább is erős kritika alá vetve a niceai-konstantinápolyi dogma klasszikus trinitas-fogalmát. Törzsük a renaissance idején, Erasmus és az itáliai s egyéb szabadgondolkozók eszmevilágában képződött ki. Ez a törzs ágazott aztán széjjel az unitarizmus lengyel, erdélyi magyar, majd később angol és amerikai irányaira, amelyek többé-kevésbébbé typussá és felekezetté is szilárdultak s ma már, amennyiben fennmaradtak, erős történelmi jellemmel bírnak, bár természetesen ez a történelmiség az egész irányzat szellemi alaptermészetéből s a hozzá szintén ragaszkodók lelki szeretetéből önkényt következőleg végképpen nem a konzervativizmussal, sőt rendszerint annak a teljes ellentétével azonos.

Az egyes elágazások eredetei maguk is a legnagyobb mértékben bonyolultak és összetettek. Így az erdélyi magyar unitarizmusé is, amelynek kialakulása és sorsa valamennyié közt a legsynthetikusabb, nagyszerű szellemtörténeti tanulságokban és még drámai jelenetezésben is a leggazdagabb, amellet,